

ECONOMICS

Valerii Rudanskyi

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

MIGRATION AND LABOR SHORTAGES AS CONSTRAINTS ON UKRAINE'S ECONOMIC GROWTH

Abstract. The paper assesses the economic implications of migration and labor shortages for Ukraine. Eurostat reported 4.43 million non-EU citizens who fled Ukraine and held temporary protection in the EU as of 31 July 2026. The largest groups were registered in Germany, Poland and Czechia. At the same time, the NBU expects the labor market to remain tight and forecasts real wage growth of about 7 % in 2026. The analysis shows that labor shortages increase business costs, constrain output and accelerate automation, while migration simultaneously reduces domestic labor supply and supports households through cross-border income links. A sustainable response requires higher productivity, targeted return incentives, integration of internally displaced persons and veterans into employment, training, and better matching between vacancies and skills.

Keywords: migration, labor market, labor shortage, wages, productivity, human capital, Ukraine

Валерій Руданський

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

МІГРАЦІЯ ТА ДЕФІЦИТ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ОБМЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Оцінено економічні наслідки міграції та дефіциту робочої сили для України. За даними Eurostat, станом на 31 липня 2026 року в ЄС перебувало 4,43 млн осіб, які виїхали з України та мали статус тимчасового захисту; найбільші групи були зареєстровані в Німеччині, Польщі та Чехії. Водночас НБУ очікує збереження напруженості на ринку праці та прогнозує зростання реальної заробітної плати приблизно на 7 % у 2026 році. Показано, що дефіцит кадрів підвищує витрати підприємств, обмежує випуск і прискорює автоматизацію, а міграція одночасно зменшує внутрішню пропозицію праці та підтримує домогосподарства через трансграничні доходи. Обґрунтовано необхідність підвищення продуктивності, адресних стимулів до повернення, інтеграції внутрішньо переміщених осіб і ветеранів у зайнятість, професійного навчання та кращого узгодження вакансій із навичками.

Ключові слова: міграція, ринок праці, дефіцит кадрів, заробітна плата, продуктивність, людський капітал, Україна

Людський капітал став одним із найдефіцитніших ресурсів української економіки. Масштабна зовнішня міграція, внутрішнє переміщення населення, мобілізація та структурні зміни попиту на професії істотно звузили ефективну пропозицію праці. Станом на 31 липня 2026 року в країнах ЄС під тимчасовим захистом перебувало 4,43 млн осіб, які виїхали з України внаслідок війни [1]. Цей показник не можна безпосередньо прирівнювати до втрати робочої сили, оскільки частину становлять діти, а частина дорослих зберігає економічні зв'язки з Україною. Проте масштаби переміщення істотно впливають на демографічну базу ринку праці.

Найбільша кількість осіб під тимчасовим захистом у липні 2026 року була зареєстрована в Німеччині - близько 1,29 млн, у Польщі - 953 тис., у Чехії - 395 тис. [1]. Структура за статтю та віком також має економічне значення: 43,4 %

становили дорослі жінки, 27,1 % - дорослі чоловіки, 29,4 % - неповнолітні. Значна частка жінок працездатного віку означає, що тривале перебування за кордоном впливає на пропозицію праці в освіті, медицині, торгівлі, послугах та інших секторах, де жіноча зайнятість традиційно висока.

Внутрішній ринок праці реагує на дефіцит кадрів через підвищення заробітної плати. НБУ оцінює, що реальні зарплати зросли приблизно на 7 % у 2025 році і прогнозує аналогічний приріст у 2026 році, а у 2027-2028 роках - близько 6 % щороку [2]. Зростання реальної оплати праці підтримує споживчий попит і доходи домогосподарств, однак для підприємств воно означає збільшення собівартості. Якщо продуктивність праці зростає повільніше за заробітну плату, виникає додатковий інфляційний тиск і знижується конкурентоспроможність частини виробництв.

Таблиця 1. Ключові кількісні показники досліджуваної проблематики

Показник	Значення
Особи під тимчасовим захистом у ЄС на 31.07.2026	4,43 млн
Німеччина / Польща / Чехія	1,290 млн / 0,953 млн / 0,395 млн
Структура: дорослі жінки / чоловіки / неповнолітні	43,4 % / 27,1 % / 29,4 %
Прогноз зростання реальної зарплати в Україні у 2026 р.	близько 7 %

Джерело: складено автором за офіційними даними, наведеними у списку джерел.

Дефіцит праці має неоднаковий вплив на підприємства. Великі компанії частіше можуть підвищувати зарплату, інвестувати в автоматизацію, релокацію персоналу та корпоративне навчання. Для малих підприємств різке зростання витрат на персонал може означати скорочення режиму роботи, відмову від розширення або перехід власника до виконання частини найманих функцій. На рівні економіки це посилює концентрацію в окремих секторах і підвищує цінність технологій, які заміщують рутинну працю.

Водночас трудова міграція не має лише негативного ефекту. Домогосподарства отримують доходи з-за кордону, а мігранти накопичують нові професійні навички, мовні компетентності та досвід роботи в європейських компаніях. За умови повернення частини населення ці ресурси можуть підвищити підприємницьку активність і продуктивність. Тому економічна політика має уникати спрощеного підходу, за якого метою є лише кількісне повернення людей. Важливіше створювати умови, за яких повернення є економічно раціональним: безпека, житло, робочі місця, якісні послуги та перспективи професійного розвитку.

НБУ у базовому сценарії очікує чистий відплив населення у 2026 році приблизно на 0,2 млн осіб, початок чистого повернення у 2027 році близько 0,1 млн та його прискорення у 2028 році до близько 0,5 млн осіб [2]. Ці оцінки мають сценарний характер і залежать передусім від безпекової ситуації. Для бізнесу це

означає, що кадрове планування не може будуватися на припущенні про швидке автоматичне відновлення пропозиції праці. Підприємствам уже зараз потрібно інвестувати в продуктивність, перепідготовку та організаційні зміни.

Внутрішній резерв робочої сили пов'язаний із кращим залученням внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей старшого віку, осіб з інвалідністю та батьків із малими дітьми. Для цього потрібні адаптовані робочі місця, гнучкий графік, доступність транспорту і доглядової інфраструктури, а також програми перекваліфікації. Економічний ефект таких заходів подвійний: вони розширюють пропозицію праці та зменшують соціальні витрати, пов'язані з довготривалою неактивністю.

Окремою проблемою є невідповідність навичок структурі вакансій. Навіть за наявності безробітних роботодавці можуть не закривати вакансії через територіальні, професійні або кваліфікаційні розриви. Тому потрібні короткі модульні програми навчання, тісніша співпраця закладів освіти з роботодавцями та розвиток сервісів прогнозування попиту на професії. У середньостроковій перспективі саме підвищення продуктивності праці має стати головною відповіддю на демографічне скорочення.

Отже, міграція та дефіцит кадрів є не тимчасовим епізодом, а структурним фактором економічного розвитку України. Їхній вплив проявляється через зростання зарплат, зміну географії бізнесу, автоматизацію та обмеження потенційного ВВП. Політика людського капіталу повинна одночасно сприяти поверненню тих, хто готовий повернутися, ефективнішому залученню наявного населення до зайнятості та підвищенню продуктивності кожного працівника. Лише поєднання цих напрямів здатне зменшити кадрові обмеження економічного відновлення.

REFERENCES / СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Eurostat. 4.43 million under temporary protection in July 2026. 10.09.2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260910-1> (accessed: 27.09.2026).
2. Національний банк України. Інфляція буде помірною у 2026-2028 роках, а економіка поступово зростатиме - Інфляційний звіт. 05.02.2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-bude-pomirnoyu-u-20262028-rokah-a-ekonomika-postupovo-zrostatime/-inflyatsiyniy-zvit> (дата звернення: 27.09.2026).
3. Національний банк України. Інфляційний звіт. Січень 2026 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2026-Q1.pdf (дата звернення: 27.09.2026).
4. Eurostat. Temporary protection for persons fleeing Ukraine - monthly statistics. September 2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/111852.pdf> (accessed: 27.09.2026).